

Problem uczestnictwa notariusza w radach nadzorczych spółek kapitałowych

The Problem of the Notary's Participation in the Supervisory Board of the Company

The author's main point of reference is the judgment of the Supreme Administrative Court of 19 December 2018. Court's decision resonated with the doctrinal discussion on the need to secure professionalization of supervisory board members by both the initiated reform of the Commercial Companies Code and non-normative measures. This reform must be carefully considered and such consideration must include prohibitions or significant restrictions of participation of notaries in the company's supervisory board.

Robert Stefanicki

*profesor nauk prawnych
Uniwersytet Wrocławski*

ORCID – 0000-0002-6087-4231

Słowa kluczowe:

zawód notariusza, samorząd zawodowy,
rada nadzorcza, doradztwo w interesach,
wolność zatrudnienia, standardy
konstytucyjne

Key words:

profession of notary, professional
self-government, supervisory board,
business advice, freedom of employment,
constitutional standards

<https://doi.org/10.36128/priv.vi35.216>

Notariusz, adwokat, radca prawny, sędzia to profesje zaufania publicznego, z których wykonywaniem łączone są wysokie standardy profesjonalizmu i etyczne. Konsekwencją pełnionych przez nich funkcji w interesie publicznym są ograniczenia w podejmowaniu przez nich dodatkowego zatrudnienia, a z tym zaś wiązana jest konieczność dochowania właściwych relacji między wolnością jednostki a ich ograniczeniami. W tę problematykę wpisuje się m.in. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 grudnia 2018 r.¹. Sąd ten na rozprawie w Izbie Gospodarczej skargi kasacyjnej notariusza P. R. na uchwałę Krajowej Rady Notarialnej w przedmiocie

1 II GSK 4616/16, Legalis nr 1874199.

odmowy wyrażenia zgody na wykonywanie przez notariusza dodatkowego zatrudnienia w spółce w charakterze członka rady nadzorczej oddalił skargę kasacyjną. Rozstrzygnięcie zapadło w następującym stanie faktycznym: Rada Izby Notarialnej (RIN), odmówiła P.R. wnioskującemu wyrażenia zgody na udział we wskazanym organie spółki. W uzasadnieniu powołany został art. 19 § 2 ustawy Prawo o notariacie². Zgodnie z tym przepisem notariuszowi nie wolno zajmować się w szczególności handlem, przemysłem, pośrednictwem i doradztwem w interesach. Według oceny RIN dodatkowe zatrudnienie dotyczy wymienionej tutaj sfery doradztwa, w ramach której przygotowywane są opinie dla zarządu, a także w sytuacjach wyznaczonych przez przepisy k.s.h. reprezentacja spółki w jej sporach z członkiem jej organu wykonawczego. Według kwalifikacji dokonanej przez ten organ samorządowy zakaz ten nie dotyczy działalności, której oceny mogą być weryfikowane pod kątem rozstrzygnięcia kolizji między potencjalnym zatrudnieniem a obowiązkami notariusza i powagą wykonywanego przez niego zawodu³.

Przedmiotową decyzję utrzymała Krajowa Rada Notarialna (KRN). W jej uzasadnieniu dokonała zbliżonej do RIN wykładni zakazu wyrażenia zgody na podstawie art. 19 § 2 powołanej już ustawy. Przyjęła w tej sprawie m.in., że zakres i charakter uprawnień oraz ciążących na członkach rady nadzorczej obowiązków w spółce prawa handlowego przemawia za stwierdzeniem, że tego rodzaju dodatkowe zatrudnienie kwalifikuje się jako rodzaj doradztwa w interesach, na które niewyrażana jest zgoda odnośnie do dodatkowego zatrudnienia. Nie sposób też wykluczyć, że poszczególne spółki mogłyby być wcześniej stronami czynności notarialnych, dokonywanych przed zainteresowanym notariuszem, co dodatkowo mogłoby prowadzić do konfliktu interesów. KRN nie zgodził się też z odwołującym co do tego, że niewyrażenie zgody na dodatkowe zatrudnienie stanowi nadmierną ingerencję w wolność wykonywania zawodu.

Sąd I instancji oddalił wniesioną przez P.R. skargę. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia przyjął, że bez względu na to, czy przedmiotem działalności

2 Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r., t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1192 ze zm.

3 Powyższe pojęcie „zajęcie” jest szersze od terminu „zatrudnienie”, o którym mowa w § 1 art. 19 ustawy z 1991 r. – Prawo o notariacie w świetle postanowienia SN z 27 sierpnia 2014 r. (SDI 27/14, OSNKW 2015, nr 1, poz. 8), ponieważ każde „zatrudnienie” jest „zajęciem”, ale nie każde „zajęcie” jest „zatrudnieniem”. Aleksander Oleszko, „Dodatkowe zatrudnienie (zajęcie)” *Nowy Przegląd Notarialny*, nr 4 (2014): 52-53. Rada izby występuje w tym przypadku w roli znanej jako *arbiter elegantiarum* – Małgorzata Król, [w:] *Ustrój notariatu. Komentarz do art. 1–78d Prawa o notariacie*, Andrzej Rataj, Andrzej Jan Szereda (Warszawa: C. H. Beck, 2019), komentarz do art. 19, pkt 2 oraz cytowane przez Autorkę źródła.

spółki, na które wskazuje art. 19 § 2 ustawy Prawo o notariacie, byłby handel, przemysł, pośrednictwo czy doradztwo w interesach, notariusz nie może pełnić w niej funkcji członka rady nadzorczej⁴. Kontrola i nadzór, jakie sprawują *in pleno* członkowie tego organu, jest zdaniem Sądu niczym innym, jak uczestniczeniem w procesie zarządzania spółką, a więc w rzeczywistości zajmowaniem się działalnością samej spółki. Z powyższym stanowiskiem nie można się zgodzić. Rozdzielenie czynności wykonawczych od kontrolnych stanowi fundament systemu organizacji spółki akcyjnej. W sytuacji kumulowania obu tych uprawnień trudno byłoby uniknąć konfliktu interesów⁵.

Sąd I instancji uznał ponadto, że przedmiotowy zakaz nie stoi w opozycji do standardów wyznaczonych konstytucyjnie, ponieważ ograniczenie możliwości podejmowania dodatkowego zatrudnienia uzasadnione jest interesem publicznym, któremu w analizowanym przypadku należy nadać pierwszeństwo nad prywatnym interesem jednostki. Jednak w przypadku wystąpienia kolizji praw i wolności z ich ograniczeniami niezbędne jest zastosowanie testu proporcjonalności. Sąd nie dopatrywał się też wykazanego w powództwie przez P.R. naruszenia przepisów postępowania. Wprawdzie stwierdził, że uzasadnienie zaskarżonej uchwały (decyzji) odpowiada dyspozycji art. 107 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego, ale też przyznał, że organy samorządu zawodowego notariuszy, w swoich argumentacjach na rzecz rozstrzygnięcia, punkt ciężkości kładły na doradztwo w interesach jako podstawę odmowy wyrażenia zgody na dodatkowe zatrudnienie P.R., a to w okolicznościach badanego wypadku mogło okazać się niewystarczające. Jednak w omawianym stanie faktycznym wadliwość tę uznał za pozostającą bez wpływu na treść odmowy.

We wniesionej przez P.R. skardze kasacyjnej o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozstrzygnięcia podniesione zostało naruszenie zarówno przepisów prawa materialnego, jak i procesowego. W tym pierwszym zakresie Skarżący zarzucał naruszenie art. 65 ust. 1,

4 Przedmiotowe zakazy bądź ograniczenia, o których tutaj mowa, nie dotyczą umów o świadczenie usług prawnych w spółce, zob. Małgorzata Dumkiewicz, Kodeks spółek handlowych. Komentarz (Warszawa: C. H. Beck, 2020), komentarz do art. 214 § 1 k.s.h., realizowanych jedynie doraźnie – Mateusz Rodzyńkiewicz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz* (Warszawa C. H. Beck, 2018), komentarz do art. 214 k.s.h.; Andrzej Szumański, [w:] *Komentarz do artykułów 151-300*, t. II, red. Stanisław Sołtysiński, Andrzej Szajkowski, Andrzej Szumański (Warszawa: C. H. Beck, 2002), 452.

5 Szerzej Marcin Śledzikowski, „Członek Rady Nadzorczej jako pełnomocnik. Uwagi de lege lata i wnioski de lege ferenda”, [w:] *Kodeks spółek handlowych po 15 latach obowiązywania*, red. Józef Frąckowiak (Warszawa: Wolters Kluwer, 2018), 1014 i n.

art., 32 ust. 1 oraz art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 382 § 3 i 4, art. 375¹ Kodeks spółek handlowych, art. 19 § 2 ustawy Prawo o notariacie oraz art. 155, art. 80, art. 77, art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Naczelny Sąd Administracyjny uznał skargę P.R. za niezasadną i stąd niezastępującą na uwzględnienie. Nie dopatrywał się nieprawidłowości w postępowaniu Sądu I instancji, który, weryfikując zgodność z prawem uchwał podjętych przez organy samorządu notarialnego w sprawie odmowy wyrażenia zgody na dodatkowe zatrudnienie notariusza w charakterze członka rady nadzorczej w spółce, nie stwierdziły naruszenia prawa w stopniu uzasadniającym ich uchylenie. Zasadnicza rozbieżność stanowiska skarżącego z argumentacją przedstawioną przez organy samorządu notarialnego oraz sąd dotyczyła kwalifikacji istoty i charakteru zadań realizowanych przez funkcjonariusza rady nadzorczej pod kątem dostępu do dodatkowego zatrudnienia. Skarżący kładł szczególny akcent na techniczną funkcję nadzoru, wyprostowanego przezeń z treści art. 382 § 3 i § 4 Kodeksu spółek handlowych i ograniczeń w zakresie wywierania wpływu na działania zarządu, które zawiera art. 375¹ Kodeksu spółek handlowych. Skarżący nie nawiązał tutaj do wzorca profesjonalnej staranności wymaganej od członka rady nadzorczej, ale odniósł się przede wszystkim do słabej pozycji rady nadzorczej w spółkach, upraszczając tym samym problem niedowładów funkcjonowania omawianego organu, stwierdzeniem, że zasiadanie w radzie nadzorczej spółki „sprowadza się do wizyty w spółce nie częściej niż raz w miesiącu i nie rzadziej niż raz na trzy miesiące”. Jego zdaniem kontrola zarządu „w praktyce ogranicza się do nieprzeszkadzania w bieżącej działalności spółek i ograniczeniu nadzoru do minimum”. Oceny tej nie podzielił sąd kasacyjny, ale nie odbiega ona tak bardzo od rzeczywistości, ponieważ w opinii obserwatorów organ ten niejednokrotnie jawi się jako konstrukcja zbędna lub fikcyjna⁶.

Zgodzić się natomiast można z Naczelny Sąd Administracyjny w zakresie, w jakim przyjmuje, że Kodeks spółek handlowych zawiera szereg regulacji otwierających pola dla aktywnego działania rad nadzorczych

6 Wiesław Rozłucki, „Rada nadzorcza nie musi być gorsetem zarządu!” *Harvard Business Review Polska*, nr 27 (2005). Stanowisko to stanowi uproszczenie podejścia do problemu, ponieważ nadzór sprawowany przez radę nadzorczą musi mieć charakter trwały, permanentny, nie może on zostać ograniczony jedynie do dokonywania oceny działalności spółki i jej wyników finansowych w związku z zakończeniem roku obrotowego, K. Kopaczyńska-Pieczniak [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. II, *Komentarz do art. 151-300*, red. Andrzej Kidyba (Warszawa: Wolters Kluwer, 2018), komentarz do art. 219 k.s.h.

spółek. Jako przykłady powołane zostały tutaj art. 382, art. 383⁷, art. 384⁸ Kodeksu spółek handlowych. Kodeksowy zakres kompetencji i obowiązków członków rad wraz z możliwością poszerzenia ich uprawnień w statucie spółki akcyjnej pozwala przyjąć, że wykonywanie funkcji nadzorczych jest działalnością, o której stanowi art. 19 § 2 ustawy Prawo o notariacie. Jednak szerokie uprawnienia członków omawianego organu nie sięgają tak daleko, aby można było włączyć w ich zakres zarządzanie spółką, co sugerowały władze samorządu notarialnego, a nie zakwestionował sąd. Przepisy Kodeksu spółek handlowych nie pozostawiają w tym zakresie wątpliwości. Tę przejrzystość regulacyjną potwierdza orzecznictwo. Przykładowo Sąd Apelacyjny w Krakowie, odnosząc się do struktury organizacyjnej spółek, stwierdził, że „Ratio legis przepisu art. 387 Kodeksu spółek handlowych wynika z dążenia do niedopuszczenia do połączenia funkcji nadzoru i zarządzania, dla zapewnienia efektywności i rzetelności wykonywania w spółce funkcji kontrolnych”, a więc chodzi tu także o przeciwdziałanie zjawiskom obejścia prawa⁹. Ma to

-
- 7 Na jego podstawie do kompetencji rady nadzorczej należy również zawieszanie, z ważnych powodów, w czynnościach poszczególnych lub wszystkich członków zarządu oraz delegowanie członków rady nadzorczej, na okres nie dłuższy niż trzy miesiące, do czasowego wykonywania czynności członków zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swoich czynności (§ 1), a w przypadku niemożności sprawowania czynności przez członka zarządu niezwłoczne podjęcie odpowiedniego działania w celu dokonania zmiany w składzie zarządu (§ 2).
- 8 Statut spółki może rozszerzyć uprawnienia rady nadzorczej, przewidując wymóg uzyskania zgody rady nadzorczej na określone czynności (§ 1).
- 9 Trafnie wskazuje Andrzej Kidyba (*Komentarz aktualizowany do art. 301-633 Kodeksu spółek handlowych*, LEX/el. 2020, komentarz do art. 387 k.s.h.), że badaniu powinny podlegać wszelkie formy upoważnienia do działania. Do takich form zaliczyć należy zarówno umowę o pracę, jak również udzielone pełnomocnictwa. Wskazane źródła mogą bowiem kreować faktyczny stosunek podległości. Zdaniem Autora praktyka omijania jest często spotykana. Ustalenie, o jakie osoby chodzi w art. 387 § 2, powinno być dokonane z uwzględnieniem nie tylko osób pozostających ze spółką w stosunku pracy, lecz także świadczących na rzecz spółki określone usługi, podlegając przy tym członkowi zarządu lub likwidatorowi, sąd prowadzący na zasadzie zlecenia obsługę rachunkową spółki, uczestnicząc w radzie nadzorczej nadzorowali własną obsługę w tak ważnej dziedzinie jak rachunkowość spółki – Józef Frąckowiak [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Wojciecj Pyziół (Warszawa: LexisNexis 2008), komentarz do art. 387 k.s.h.

zapobiegać powstawaniu sytuacji, aby zarządzający i nadzorujący byli równocześnie ocenianymi i oceniającymi, nadzorującymi i nadzorowanymi.

Zakaz łączenia stanowisk dotyczy zarówno stosunków wewnętrznych w spółce, jak i jej relacji zewnętrznych, co prowadzi do konstatacji, że należy go wiązać nie tylko ze sferą prowadzenia spraw, lecz także z obszarem reprezentacji spółki, w tym związanych z dokonywaniem czynności prawnych¹⁰. Wśród elementów ładu korporacyjnego wymienia się komponenty służące jego umocnieniu odnoszone do jakości współdziałania między członkami organów korporacji, w tym między zarządem a radą, z czego można wyprowadzić konkluzję w kwestii wprowadzenia rozszerzonych uprawnień rady nadzorczej, określanych czasem w głównych, współczesnych korporacjach jako uprawnienia menadżerskie. Trafne wydają się, zgłaszane przez część doktryny propozycje reform strukturalnych spółek kapitałowych w zakresie wymuszania wymogów profesjonalnego przygotowania członków rady nadzorczej do pełnienia funkcji w nadzorze wewnętrznym, zwiększenia ich kolegialnej i indywidualnej aktywności¹¹, z czym łączyłoby się też zwiększenie odpowiedzialności za podejmowane działania¹². Należy jednocześnie w tym miejscu nadmienić, że o wyborze modelu nadzorczo-zarządczego zasadniczo

-
- 10 Zasadniczym punktem odniesienia wprowadzanych zakazów, a także ich łagodzenia pozostaje cel regulacji (więcej Jerzy Ciszewski, Agata Wątrobska, „Status zawodu notariusza po deregulacji” *Rejent*, nr 12 (2014): 107 i n. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2017 r., SDI 74/17, OSNKW 2018, nr 3, poz. 25), co powinno kierować oceny na grunt aksjologii prawa. Efektywne wykonywanie swoich zadań przez radę nadzorczą, współdziałanie jej z zarządem, w tym doradztwo strategiczne ukierunkowywane powinny być na dobro spółki rozumiane jako jej rozwój i zapobieganie skutkom nieostrożnego (nieracjonalnego) gospodarowania wartością spółki.
- 11 W świetle niektórych regulacji szczegółowych ta aktywność ma charakter bezwzględny, tak jak w art. 4 ust. 1 Ustawy o rachunkowości, z którego wynika, że rada nadzorcza nie jest jedynie organem następczo dokonującym kontroli i oceny sprawozdania finansowego bez wpływu na jego kształt, ale uczestniczy ona w procedurach sporządzania sprawozdania finansowego, jak i również z działalności spółki, tak Tomasz Pietrzyk, *Odpowiedzialność karna menedżerów spółek handlowych* (Warszawa 2020), rozdział III pkt VI. Osobnym zagadnieniem są jej zadania w spółkach publicznych, więcej Michał Rogatko, Rola i pozycja rady nadzorczej w spółkach giełdowych w Polsce” *Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów*, z. 132 (2013): 131 i n.
- 12 Marcin Romanowski, „Natura spółki jako determinanta jej ustroju i funkcji jej władz – kilka refleksji”, [w:] *Efektywność zarządzania i nadzoru w spółce handlowej. W poszukiwaniu optymalnego modelu ustroju*

przesądza gremium właścicielskie. W ramach posiadanej przez nie kompetencji władczych może ono nadawać stosunkowo dużą autonomię zarządowi, prowadząc nawet do zdominowania spółki przez ten organ albo też preferować środki ograniczające zakres tej autonomii w granicach ustawowo oznaczonych¹³. Niektóre relacje wyznaczone są przepisem k.s.h.¹⁴.

Wątek profesjonalnego składu rady nadzorczej podniósł również Skarżący. Stwierdził, że wymienione standardy notariusz może z powodzeniem wypełniać. Zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego kwestie dotyczące wymagań kwalifikacyjnych przy naborze na członka omawianego organu nie były relewantne dla podjęcia skarżonych uchwał, zważywszy że podstawą odmowy udzielenia wnioskowanej zgody było uznanie, że pełnienie funkcji członka rady nadzorczej spółki prawa handlowego mieści się w pojęciu działalności doradczej, w rozumieniu art. 19 § 2 ustawy Prawo o notariacie.

Kwestia merytorycznego przygotowania do pełnienia kompetencji przez członków jej organów zarządzająco-nadzorczych w spółce jest nieobojętna zarówno z punktu widzenia prawidłowego nią zarządzania przez organ wykonawczy, jak i nadzorowania przez radę. Nie może ująć uwagi opinia Skarżącego w kwestii ścisłego interpretowania wyjątków odnoszących się tutaj do zatrudnienia od zasady wolności podejmowania i wykonywania określonej aktywności. Skoro dalej idące ograniczenia i zakazy, odnoszone do dodatkowego zatrudnienia dotyczą sędziów, to brak jest podstaw do rozciągnięcia ich na notariuszy. Do innego wniosku doszedł Sąd II instancji. Ustanowienie *expressis verbis* w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych¹⁵ zakazu zajmowania przez sędziego określonych stanowisk włącznie z uczestnictwem w radach nadzorczych spółek „nie oznacza, iż w stosunku do notariuszy organy Samorządu Notarialnego nie mogą dokonać wykładni przepisu 19 § 2 ustawy Prawo o notariacie w sposób, w jaki zrobili to w rozpoznanej

spółki, red. Katarzyna Bilewska (Warszawa: Wolters Kluwer, 2018), 86 i n.

- 13 Między innymi przez rozszerzanie w umowach spółki (statucie) zakresu czynności, które dla swej skuteczności wymagać będą zgody grona właścicielskiego albo rady nadzorczej (zob. art. 17 k.s.h.). Szerzej w tej materii Ł. Gasiński, „Pozycja zarządu w modelu ładu korporacyjnego spółki akcyjnej na tle wybranych orzeczeń”, [w:] *Efektywność zarządzania i nadzoru w spółce handlowej*, 178.
- 14 Zob. uwagi w kwestii ustawowego ograniczenia samodzielnego decydowania przez członków zarządu o skuteczności podejmowanych przez nich czynności w świetle art. 17 k.s.h., Robert Stefanicki, *Należyta staranność zawodowa członka zarządu spółki kapitałowej* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2020), 148 i n.
- 15 Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r., Dz. U. 2001 r. poz. 1070 ze zm.

sprawie”. Ze stanowiskiem tym można polemizować, zważywszy na wiążące w tym zakresie gwarancje konstytucyjne. Ograniczenia dodatkowego zatrudnienia notariusza powinny być przez organ dostatecznie wykazane¹⁶.

Ograniczenia swobody w wyborze i wykonywaniu zawodu, stanowią wyjątek od zasady i jako takie muszą być interpretowane ścieśniająco. Nie można zatem formułować dodatkowych zakazów, a więc ograniczeń niewynikających wprost z ustawy, niespełniających przesłanki konieczności i proporcjonalności. Mając na uwadze te względy, Skarżący odwołał się do przepisów ustawy zasadniczej, w tym do art. 65, który stanowi, że każdemu zapewnia się wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy, a wyjątki określa ustawa oraz jej art. 31¹⁷. Mogą być one ustanawiane tylko w ustawie i pod warunkiem, że są konieczne w demokratycznym państwie dla ochrony jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw. Zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego zakaz ustanowiony art. 19 § 2 ustawy Prawo

16 Powinno być tu wykazane, że dodatkowe zatrudnienie w spółce może stanowić naruszenie powagi wykonywania zawodu zaufania publicznego. Zdaniem Oleszki („Dodatkowe”, 53) w przypadku, gdy podstawą tutaj odmowy jest uchybienie powadze zawodu, „ocena jest bardzo trudna”, ponieważ Uchwała (nr 19 z późniejszymi zmianami) Krajowej Rady Notarialnej z dnia 12 grudnia 1997 r. Kodeks Etyki Zawodowej Notariusza w § 7 stanowi, że notariusz powinien dbać o powagę, honor i godność zawodu, jednak pojęć tych nie definiuje, stąd przy podejmowaniu decyzji o odmowie na dodatkowe zatrudnienie organy powinny być „niezwykle ostrożne”. Z powyższego aktu prawnego wynika też, że podstawowymi zasadami obowiązującymi notariusza są: uczciwość, rzetelność, niezależność oraz bezstronność a notariusz winien swą postawą i działaniem dawać dobre świadectwo zawodowi. W świetle Preambuły Statutu Międzynarodowej Unii Notariatu Łacińskiego (<https://www.uinl.org/estatutos>), członkowie notariatu łacińskiego to prawnicy, niezależni i bezstronni doradcy, którzy z nominacji władzy publicznej, sporządzanym przez siebie dokumentom nadają urzędowy charakter, będący instrumentem gwarancji bezpieczeństwa prawnego i swobody umów. Badania własne, m.in. w Brazylii, potwierdzają, że dzięki m.in. tego typu działaniom i współpracy globalnej idea bezpieczeństwa prawnego notariatu stała się powszechna w kręgach międzynarodowych instytucji. Na temat nieskazitelności charakteru oraz rękopmi prawidłowego wykonywania zawodu notariusza Wiśława Boć-Mazur, [w:] *Ustrój notariatu. Komentarz do art. 1–78d Prawa o notariacie*, komentarz do art. 11, pkt 6.

17 Zob. ust. 3 w związku z ust. 1 tego artykułu.

o notariacie wpisuje się w konstytucyjne ramy. Rodzić się jednak musi pytanie, czy ingerencja i jej zakres w wolności wyboru wykonywania zawodu publicznego jest tutaj usprawiedliwiona ze względu na wskazane w art. 31 ust. 3 Konstytucji wartości i czy sam sposób oznaczenia zakazu nie uchybia wymogom stanowienia dobrego prawa określanego także przyzwoitą legislacją (art. 2 Konstytucji)¹⁸. Przy weryfikacji przedmiotowych ograniczeń należy brać za punkt widzenia cel danej regulacji, a zwłaszcza wartości, które kryją się za określonymi rozwiązaniami. Interpretacja tekstu prawnego nie może być ograniczona do jego językowej warstwy, jeżeli za dalszym prowadzeniem badania przemawia jego aksjologia¹⁹. W wielu wypadkach świadczyć to będzie na rzecz refleksyjnego podejścia do interpretacji i stosowania prawa²⁰.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 12 stycznia 2000 r.²¹ wskazał, że niedopuszczalne jest przyjmowanie w ustawie blankietowych uregulowań, które pozostawiają organom je stosującym swobodę ostatecznego kształtowania takich ograniczeń, w szczególności wyznaczania ich zakresu. Nie ulega wątpliwości, że posłużenie się przez ustawodawcę w art. 19 § 2 ustawy Prawo o notariacie otwartą i zbyt ogólną formułą prowadzić może do niedopuszczalnego rozszerzenia zakazu zatrudnienia ich w spółkach.

W świetle dokonanej przez Sąd II instancji ustaleń nie znajdują uzasadnionych podstaw zarzuty kasacyjne przepisów postępowania, tj. art. 7, art. 77 i art. 80 Kodeksu postępowania administracyjnego. Odnosząc się do pierwszego z wymienionych, NSA stwierdził, że mamy tu do czynienia z przepisem proceduralnym i nie może on stanowić podstawy udzielenia wnioskowanej zgody ze względu na subiektywny interes strony w sytuacji, gdy z dokonanej przez organ wykładni przepisu prawa materialnego wynika brak podstaw do udzielenia zgody. Stanowisko te należy uznać za dyskusyjne. Po pierwsze dlatego, że istotne naruszenie przepisów postępowania przesądzać może o nieważności postępowania. Należy tu wyraźnie podkreślić,

18 Szerzej Bogusław Banaszak, *Konstytucja RP. Komentarz* (Warszawa: C. H. Beck, 2009), 38.

19 Szerzej na temat płaszczyzny aksjologicznej badania prawa Andrzej Szajkowski, „O metodzie badania prawa handlowego”, [w:] *Kodeks spółek handlowych po 15 latach obowiązywania*, 174 i n.

20 Szerzej Paweł Jabłoński, Przemysław Kaczmarek, „O grze interpretatora z tekstem prawnym i czynnikami pozatekstowymi w derywacyjnej koncepcji wykładni prawa” *Archiwum Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej*, z. 2 (2020): 59 i n.

21 P 11/98, OTK 2000, nr 1, poz. 3.

że współczesne prawo administracyjne „żyje procedurą”²². Jesteśmy bowiem świadkami dokonującej się ewolucji w relacjach przepisu postępowania do standardów wyznaczonych prawem materialnym. Następuje wyraźny trend przenoszenia akcentu na procedury jako zasadniczy warunek prawidłowego stosowania prawa materialnego. Daje się też zauważyć wyraźne odchodzenie od wąsko rozumianej służebnej funkcji postępowania administracyjnego²³. To rozszerzenie jego zadań jest podyktowane między innymi fundamentalnymi wartościami, jakie dzisiaj stanowią prawa człowieka, w tym w szczególności ochrony jednostki w postępowaniu administracyjnym, gdzie w porównaniu z postępowaniem cywilnym mechanizmy ochronne są słabsze²⁴. Po drugie przepisom postępowania nadaje się funkcje naprawiania prawa²⁵ przez dowartościowywanie jego aksjologii. Pewne racje mogą przemawiać za ograniczeniem podejmowania dodatkowego zatrudnienia przez notariusza. Z drugiej jednak strony położenie akcentu na ochronę interesu ogólnego lub porządku publicznego jako podstawy zakazu dodatkowego zatrudnienia powinno być dostatecznie wyargumentowane przez organ. W przypadku wystąpienia konfliktu rezultatów wykładni funkcjonalnej może okazać się, że rezultat uzyskany na podstawie reguł językowych burzy podstawowe założenia aksjologiczne, leżące u podstaw stanowionego prawa. Interpretacja przepisów prawa, zwłaszcza odnoszonych do materii ograniczenia praw jednostki, nie może być bezrefleksyjna²⁶. Dokonujący jej interpretator powinien dostosowywać rozumienie badanego tekstu do potrzeb i oczekiwań społecznego kontekstu²⁷. W takich okolicznościach pierwszeństwo należałoby nadać rezultatom osiąganym na gruncie wykładni funkcjonalnej, przełamującej

-
- 22 Filip Geburczyk, „Służebna funkcja postępowania administracyjnego jako paradygmat? Tło historyczne a perspektywa współczesna” *Państwo i Prawo*, nr 7 (2020): 87 i powołane przez Autora piśmiennictwo.
- 23 Ibidem, 86 i n.
- 24 Generalne pryncypia, mające umocowanie w ustawie zasadniczej, wyznaczają ogólne ramy wyborów aksjologicznych (w obu gałęziach prawa), ukierunkowanych na sprawiedliwe rozstrzygnięcie, przykładowo Robert Stefanicki, „Establishment of a trial period in agency contracts: comments in the context of the judgment of the Court of Justice of the European Union of 19 april 2018” *Ius Novum*, nr 2 (2020): 149.
- 25 Maciej Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady – reguły – wskazówki* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2017), 206 i n.
- 26 Zob. uwagi Andrzeja Szajkowskiego („O metodzie”, 174 i n.) o potrzebie badania prawa przez pryzmat jego aksjologii.
- 27 Andrzej Bator, „O adekwatności założeń derywacyjnej koncepcji wykładni do badań nad interpretacją prawa Unii Europejskiej” *Studia Prawa Publicznego*, nr 2 (2015): 27.

wykładnię gramatyczną²⁸. Prawdliwość prowadzonego postępowania wpi-
sywać się powinna jakość uzasadnień, decyzji i wyroków jako jednego z naj-
istotniejszych elementów składających się na prawo jednostki do obrony, pra-
wo do rzetelnego procesu oraz sprawiedliwego rozstrzygnięcia w rozumieniu
formalnym i materialnym. Skarżący w omawianej tutaj sprawie wielokrotnie
podnosił niedostatek w tym przedmiocie zarówno na etapie postępowania
administracyjnego, jak i sądowego I-instancyjnego i mimo dostrzeżenia przez
sąd merytoryczny nie nadano temu odpowiedniego znaczenia²⁹.

Na uwagę zasługuje stanowisko, że w ramach obowiązujących regula-
cji kodeksu spółek handlowych istnieje możliwość sformatowania aktywnego
modelu funkcjonowania w spółce kapitałowej rady nadzorczej. Rzecz w tym,
aby następowało zabezpieczenie jakości nadzoru wewnątrz korporacyjnego
jako ogniwa reagującego adekwatnie do skali nieprawidłowości w funkcjo-
nowaniu spółki, zwłaszcza nią zarządzania. Jeżeli dążymy do zabezpieczenia
skuteczności działań omawianego organu, to musimy jednocześnie promo-
wać etyczny wymiar biznesu, wyrażający się stawianiem odpowiednich ludzi
na właściwe miejsca i skutecznie sankcjonować zjawiska degeneracji formy
organizacyjnoprawnej spółki. Ograniczenia dodatkowego zatrudnienia no-
tariuszy powinny być poddane jasnym regułom. Należy dzisiaj stawiać też
przed dyskursem prawniczym poszukiwanie odpowiedzi, czy analizowane
ograniczenia prawidłowo i skutecznie realizują zakładane im cele społeczne.

Bibliografia

- Banaszak Bogusław, *Konstytucja RP. Komentarz*. Warszawa: C. H. Beck,
2009.
- Bator Andrzej, „O adekwatności założeń derywacyjnej koncepcji wykładni
do badań nad interpretacją prawa Unii Europejskiej” *Studia Prawa Pub-
licznego*, nr 2 (2015): 11-34.

-
- 28 Jabłoński, Kaczmarek, „O grze interpretatora”, 62 i powołane przez au-
torów piśmiennictwo.
- 29 Szerzej na temat funkcji uzasadnień i oceny niebezpiecznego kierunku
formalistycznego podejścia do uzasadnień Jacek Gudowski, „Norma-
tywny, jurysdykcyjny i kulturowy kryzys uzasadnienia wyroku. Droga
znikąd donikąd” *Polski Proces Cywilny*, nr 3 (2020): 454 i n. Trafne jest
też stanowisko, że uzasadnienia wyroków mogą pełnić istotne funkcje
w rozwoju prawa. Lech Morawski, *Wykładnia w orzecznictwie sądowym.
Komentarz* (Toruń: Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa
„Dom Organizatora”, 2002), 16 stwierdza m.in., że współcześnie sądy
wychodzą poza funkcje wyłącznej interpretacji prawa w procesie jego
stosowania na rzecz twórczej jego wykładni.

- Boć-Mazur Wisława, [w:] „Ustrój notariatu. Komentarz do art. 1–78d Prawa o notariacie”, red. Andrzej Rataj, Andrzej Jan Szereda. Warszawa: C. H. Beck, 2019.
- Ciszewski Jerzy, Agata Wątrobska, „Status zawodu notariusza po deregulacji” *Rejent*, nr 12 (2014): 107-129.
- Dumkiewicz Małgorzata, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Warszawa: C. H. Beck, 2020.
- Kidyba Andrzej, *Komentarz aktualizowany do art. 301-633 Kodeksu spółek handlowych*, LEX/el. 2020.
- Frąckowiak Józef, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Wojciech Pyziół. Warszawa: LexisNexis, 2008.
- Gasiński Łukasz, „Pozycja zarządu w modelu ładu korporacyjnego spółki akcyjnej na tle wybranych orzeczeń”, [w:] *Efektywność zarządzania i nadzoru w spółce handlowej. W poszukiwaniu optymalnego modelu ustroju spółki*, red. Katarzyna Bilewska. 178-187. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018.
- Geburczyk Filip, „Służebna funkcja postępowania administracyjnego jako paradygmat? Tło historyczne a perspektywa współczesna” *Państwo i Prawo*, nr 7 (2020): 79-93.
- Gudowski Jacek, „Normatywny, jurysdykcyjny i kulturowy kryzys uzasadnienia wyroku. Droga znikąd donikąd” *Polski Proces Cywilny*, nr 3 (2020): 441-459.
- Jabłoński Paweł, Kaczmarek Przemysław, „O grze interpretatora z tekstem prawnym i czynnikami pozatekstowymi w derywacyjnej koncepcji wykładni prawa” *Archiwum Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej*, z. 2 (2020): 49-65.
- Kopaczyńska-Pieczniak Katarzyna, [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. II, *Komentarz do art. 151-300*, red. Andrzej Kidyba. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018.
- Król Małgorzata, [w:] „Ustrój notariatu. Komentarz do art. 1–78d Prawa o notariacie”, red. Andrzej Rataj, Andrzej Jan Szereda. Warszawa: C. H. Beck, 2019.
- Morawski Lech, *Wykładnia w orzecznictwie sądowym. Komentarz*. Toruń: Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa. Dom Organizatora, 2002.
- Oleszko Aleksander, „Dodatkowe zatrudnienie (zajęcie)” *Nowy Przegląd Notarialny*, nr 4 (2014): 48-56.
- Pietrzyk Tomasz, *Odpowiedzialność karna menedżerów spółek handlowych*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2020.
- Rodzinkiewicz Mateusz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Warszawa: C. H. Beck, Warszawa, 2018.

- Rogatko Michał, „Rola i pozycja rady nadzorczej w spółkach giełdowych w Polsce” *Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów*, z. 132 (2013): 131-152.
- Romanowski Michał, „Natura spółki jako determinanta jej ustroju i funkcji jej władz – kilka refleksji”, [w:] *Efektywność zarządzania i nadzoru w spółce handlowej. W poszukiwaniu optymalnego modelu ustroju spółki*, red. Katarzyna Bilewska. 71-87. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018.
- Rozłucki Wiesław, „Rada nadzorcza nie musi być gorsetem zarządu!” *Harvard Business Review Polska*, nr 27 (2005).
- Stefanicki Robert, “Establishment of a trial period in agency contracts: comments in the context of the judgment of the Court of Justice of the European Union of 19 april 2018” *Ius Novum*, nr 2 (2020): 140-155.
- Stefanicki Robert, *Należyta staranność zawodowa członka zarządu spółki kapitałowej*. Warszawa: Wolters Kluwer 2020.
- Szajkowski Andrzej, „O metodzie badania prawa handlowego”, [w:] *Kodeks spółek handlowych po 15 latach obowiązywania*, red. Józef Frąckowiak. 164-186. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018.
- Szumański Andrzej, [w:] *Komentarz do artykułów 151-300*, t. II, red. Stanisław Sołtysiński, Andrzej Szajkowski, Andrzej Szumański. Warszawa: C. H. Beck, 2002.
- Śledzikowski Marcin, „Członek Rady Nadzorczej jako pełnomocnik. Uwagi *de lege lata* i wnioski *de lege ferenda*”, [w:] *Kodeks spółek handlowych po 15 latach obowiązywania*, red. Józef Frąckowiak. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018.
- Zieliński Maciej, *Wykładnia prawa. Zasady – reguły – wskazówki*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2017.

This article is published under a Creative Commons Attribution 4.0 International license.

For guidelines on the permitted uses refer to <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>